

JYX

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Ollila, Riitta

Title: KKO 2022:9 Voiko maalittaminen olla vainoamista?

Year: 2022

Version: Published version

Copyright: © 2022 Edita

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Ollila, R. (2022). KKO 2022:9 Voiko maalittaminen olla vainoamista?. Edilex.
<https://www.edilex.fi/uutiset/75177>

Avoin

Tätä uutista voi jakaa vapaasti. Muistathan mainita lähteen edilex.fi.

Uutinen kuuluu aihealueisiin

Rikos- ja prosessioikeus <<https://www.edilex.fi/aihealueet/Rikos- ja prosessioikeus/uutiset>>

24.3.2022 11.50

Vierashuoneessa OTT Riitta Ollila: KKO:2022:9 – voiko maalittaminen olla vainoamista

KKO:2022:9 <<https://www.edilex.fi/kko/ennakkoratkaisut/20220009>>-tulkinta vastaa moniin niihin huoliin ja tilanteisiin, joita maalittamisen kriminalisointia koskevissa esityksissä mainittiin. Silti kaikki virkamieheen tai viranomaiseen kohdistunut palaute ei voi olla rangaistavaa, vaikka se olisi voimakastakin. Sähköpostin ja sosiaalisen median kanavien käyttö on johtanut siihen, että arvostelua annetaan helpommin, jos yksittäiset ratkaisut tai toimet herättävät keskustelua ja kritiikkiä. Rangaistava vainoaminen edellyttää toistuvia samaan henkilöön kohdistuvia tekoja. Yksittäiseen tapahtumaan liittyvä arvosteluryöppy ei ole vainoamista, jos se tulee toisistaan erillisiltä ja riippumattomilta tahoilta, kirjoittaa OTT, dosentti *Riitta Ollila* Edilexin Vierashuoneessa.

MV-lehden juttukokonaisuuteen liittyvä

KKO:2022:9 <<https://www.edilex.fi/kko/ennakkoratkaisut/20220009>>-tuomio herätti keskustelua siitä, miten Backmanin toiminnan oikeudellinen arviointi muuttui kaikissa oikeusasteissa. Bäckmania oli Helsingin kärjäoikeudessa syytetty vainoamisen ohella myös törkeästä kunnianloukkauksesta ja sellaiseen yllyttämisestä. Kärjäoikeus oli tuominnut 18.10.2018 hänet näistä teoista yhden vuoden ehdollisen vankeusrangaistuksen. Helsingin hovioikeudessa syytteet vainoamisesta ja törkeästä kunnianloukkauksesta hylättiin, mutta Bäckman tuomittiin hovioikeuden 14.7.2020 antamassa tuomiossa kolmen kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen yllytyksestä törkeään kunnianloukkaukseen. Koska MV-lehden jutun pääsyytetty Ilja Janitski oli kuollut ennen hovioikeuden käsittelyä, hänen osaltaan juttua ei käsitelty hovioikeudessa.

Kysymys maalittamisen erilliskriminalisoinnin tarpeellisuudesta on myös herättänyt keskustelua. Tuomariliitto, Lakimiesliitto, Suomen poliisiliitto ja Journalistiliitto ovat esittäneet rangaistavaksi sitä, että henkilöön kohdistetaan viestejä tai kehoitetaan kohdistamaan viestejä tämän työtehtävien perusteella.^[1] Maalittaminen on tietoverkoissa tapahtuvaa järjestelmällistä toimintaa, jossa kohdetta uhataan tai loukataan esimerkiksi levittämällä hänen yksityiselämänsä kuuluvia tietoja tai esittämällä hänestä perättömiä tai muuten halventavia tietoja. Maalittamisella pyritään vaientamaan

kohde tai muuten vaikuttamaan hänen toimintaansa. Selvitysmies Mika Illman ei kuitenkaan esittänyt maalittamisen erilliskriminalisointia vaan olemassa olevien rangaistussäännösten tulkintaa maalittamisen kannalta.^[2]

Bäckmanin viestit ja kirjoitukset olivat saaneet alkunsa Aron kirjoittamasta artikkelista, joka koski Venäjän informaatiovaikuttamista. Korkein oikeus katsoi, ettei Bäckmanin tarkoituksena ollut viesteillään käsitellä kyseistä yleistä kiinnostusta herättänyttä asiaa, vaan pikemminkin rajoittaa keskustelua sekä vaientaa ja vähätellä Aroa. Kirjoitukset keskittyivät pääosin Aron henkilöön. Toiminta jatkui lähes puolitoista vuotta ja sisälsi Aroa pilkkaavaa, sukupuolittunutta ja vähättelevää julkista viestintää sekä häiritsevää ja sinnikästä yksityisviestittelyä. Bäckman oli ehdotellut tapaamisia ja käyttänyt Arosta vähätteleviä nimityksiä, mm. Söpö-Jessi. Korkein oikeus totesi, ettei Bäckmanin sananvapaus ollut perustanut hänelle oikeutta menettelyynsä. ja menettely oli ollut omiaan aiheuttamaan ahdistusta. Tekokokonaisuus oli jatkunut pitkään ja ollut monimuotoinen ja arvaamaton. Se oli tehnyt vaikeaksi Aron työn jatkamisen valitsemansa aiheen parissa.

Edilexin uutisista löytyy

vainoaminen-hakusanalla <[https://www.edilex.fi/tarkennettu_haku/uutiset?allWords=vainoami&classIds\[\]=496&classIds\[\]=497&classIds\[\]=498&classIds\[\]=499&classIds\[\]=500&typeIds\[\]=127%3Afi&perpage=20&offset=1&sort=timedesc](https://www.edilex.fi/tarkennettu_haku/uutiset?allWords=vainoami&classIds[]=496&classIds[]=497&classIds[]=498&classIds[]=499&classIds[]=500&typeIds[]=127%3Afi&perpage=20&offset=1&sort=timedesc)>

yli 90 uutista. Suurin osa näistä on vainomaiseen liittyviä tuomioistuinratkaisuja. Vainoajilla on ollut monenlaisia keinoja toteuttaa tekojaan. Tavanomaisen halventamisen ja uhkailun lisäksi on lähetetty kukkia ja osoitettu ihastumista erilaisin viestein. Vainoaminen voi kohdistua myös virkamieheen. Helsingin hovioikeus vahvisti käräjäoikeuden tuomion oikeuskansleri Jaakko Jonkkaan ja kahden oikeuskanslerin viraston työntekijään kohdistuneesta kunnianloukkauksesta sekä lisäksi Jonkan vainoamisesta 90 päiväsakon suuruiseen sakkorangaistukseen.^[3]

Rikoslain 25 luvun 7 a § <<https://www.edilex.fi/lainsaadanto/18890039001#L25P7a>>:n vainoaminen voi olla ”uhkaa, seuraa, tarkkailee, ottaa yhteyttä tai muuten näihin rinnastettavalla tavalla oikeudettomasti vainoaa toista siten, että se on omiaan aiheuttamaan vainotussa pelkoa tai ahdistusta”. Vainoamisen tunnusmerkkinä käytetty uhkaaminen ei tarkoita samaa kuin itsenäisen rikoksen täyttävä laiton uhkaaminen, vaan se voi koskea muunkinlaista epämiellyttävää tai epätoivottavaa seurausta, jonka toteuttaminen on uhkauksen esittäjän vallassa. Korkeimman oikeuden mukaan myös Twitter-viestit ja julkiset Facebook-viestit ovat olleet yhteydenottamista. Vainoamisessa arvioitavana ei ole yksittäinen teko, vaan osateoista muodostuva kokonaisuus. Tunnusmerkistössä asetetaan vaatimus siitä, että lainkohdassa määriteltyjä tai niihin rinnastuvia tekoja tehdään toistuvasti.

Ilmiöinä maalittamisella ja rangaistavalla vainoamisella on yhtäläisyyksiä. Molemmissa ilmiössä on kysymys useasta osateosta muodostuvasta henkilön elämänlaatua vakavasti häiritsevästä tilasta, joka voi muodostua hyvin pelottavaksi tai ahdistavaksi ja hänen elämänsä hallitsevaksi. Vainoamisessa osa teoista voi olla tavanomaisia ja vähämerkityksisiä. Ne saavat kuitenkin erityisen luonteen, kun ne toistuvasti tapahtuvat vastoin kohdehenkilön tahtoa. Maalittamisessa voidaan nähdä vastaavanlaisia piirteitä, koska siinä häiritsevän menettelyn toistaminen pidemmän ajan kuluessa on se olosuhde, joka muodostaa olennaisen haitan kohdehenkilölle, ei niinkään yksittäiset yhteydenotot tms.

Voidaan myös ajatella sellaista esimerkkitalannetta, jossa maalittamisen aloittaja ryhtyy toimintaan, joka täyttää **rikoslain 25 luvun 7a §** <<https://www.edilex.fi/lainsaadanto/18890039001#L25P7a>>:n tarkoittaman vainoamisen. Jos toimintaan liittyy mukaan muita vainoamistekojen tekijöitä, voitaneen toiminnan aloittajalle tietyin edellytyksin syyksi lukea menettely, jossa hän on käyttänyt muita hyväkseen välillisinä tekijöinä oman tavoitteensa saavuttamiseksi. Edellytyksenä tälle on, että aloittaja on pitänyt varsin todennäköisenä, että hänen aloittamaansa toimintaan liittyy muita tekijöitä, jotka toimivat kuten hän. Illmanin mukaan aloittajalle voidaan tällaisessa tapauksessa **rikoslain 6 luvun 4 §** <<https://www.edilex.fi/lainsaadanto/18890039001#L6P4>>:n nojalla määrätä rangaistus, joka on selvästi ankarampi kuin mitä se olisi, jos syyksi lukeminen koskisi ainoastaan hänen itsensä tekemiä maalittamistoimia.^[4]

Maalittaminen voi sisältää nimenomaisia kehotuksia lähettää kohdehenkilöä koskevia viestejä hänelle itselleen tai verkkosivustolle. Maalittaminen voi toteutua myös roolimallina toimimisella, jos maalittajalla on uskollisia seuraajia. Maalittamisen yhteydessä tämän voi toteutua siten, että kehotuksessa mainitulle kohdehenkilölle alkaa saapua enenevässä määrin viestejä, joilla näyttää olevan asiallinen ja ajallinen yhteys kehotukseen. Maalittamisessa kaikkia yksittäisiä viestien lähittäjiä ei voi saattaa rikosprosessiin, koska tutkinta voisi paisua suhteettoman laajaksi. Vaikka yksittäisiä tekijöitä ei saatettaisi syytteeseen, tekojen kokonaislaajuus asianomistajan kannalta ja vastaajan syy-yhteys niihin pitää selvittää.

Vaikka selvitys ei johtanut maalittamisen kriminalisointiin, **rikoslain 25 luvun 7 §** <<https://www.edilex.fi/lainsaadanto/18890039001#L25P7>>:n laitton uhkaus tehtiin virallisen syytteen alaiseksi, jos teko on kohdistunut henkilöön hänen työtehtävänsä tai luottamustehtävänsä vuoksi. Tämä edellyttää henkilöön kohdistuvaa uhkausta. Viranomaisen tai muun organisaation maalittaminen voisi johtaa viranomaisen halventamis-tyyppiseen kriminalisointiin, josta tuli tuomioita 1920-30-luvulla. [5]

KKO:2022:9 <<https://www.edilex.fi/kko/ennakkoratkaisut/20220009>>-tulkinta vastaa moniin niihin huoliin ja tilanteisiin, joita maalittamisen kriminalisointia koskevissa esityksissä mainittiin. Silti kaikki virkamieheen tai viranomaiseen kohdistunut palaute ei voi olla rangaistavaa, vaikka se olisi voimakastakin. Sähköpostin ja sosiaalisen median kanavien käyttö on johtanut siihen, että arvostelua annetaan helpommin, jos yksittäiset ratkaisut tai toimet herättävät keskustelua ja kritiikkiä. Rangaistava vainoaminen edellyttää toistuvia samaan henkilöön kohdistuvia tekoja. Yksittäiseen tapahtumaan liittyvä arvosteluryöppy ei ole vainoamista, jos se tulee toisistaan erillisiltä ja riippumattomilta tahoilta.

[1] <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162834>

[2] <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162579>

[3] <https://www.edilex.fi/uutiset/58557> Mies oli lähettänyt noin kolmen ja puolen vuoden ajan viikoittain ja ajoittain lähes päivittäin Jonkalle tai oikeuskanslerinvirastoon viestejä, jotka sisälsivät solvauksia sekä valheellisia väitteitä Jonkan syyllistymisestä erilaisiin rikoksiin.

[4] <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162579>

[5] Rikoslaki 16 luku 24 §, joka oli voimassa rikoslain kokonaisuudistukseen 1995 saakka. Oikeuskäytäntöä Björne, Lars: ”syihin ja lakeihin eikä mielivaltaan” 1977, s. 220-242.

Vierashuonekirjoitukset eivät ole Edilex-toimituksen kannanottoja asioihin.

Kirjoita Edilexiin <<https://www.edilex.fi/lakikirjasto>>

- Mikäli Sinulla on ajankohtainen juridinen aihe josta haluaisit kirjoittaa vaikkapa lyhyen kolumnin **Vierashuoneeseen** <<http://www.edilex.fi/uutiset/vierashuone>>, ota yhteyttä **Edilex-toimitukseen**.
Lue lisää <<http://www.edilex.fi/kirjoita>>...

Toimittaja: Jukka Savolainen, Edilex-toimitus (jukka.savolainen@edita.fi)